

Dr. Knud Rottenstens foredrag i 1954 om den tids vanskelige forhandlinger

I sit foredrag mindede dr. Rottensten om, at inseminørinstitutionen i år kunne fejre sit ti års jubilæum, og der kunne derfor være anledning til at kaste et blik tilbage over den vej, der var tilbagelagt. For megen henfalden til at skue tilbage var ofte et tegn på »alderdomssvækkelse«, men et tilbageblik over den vej der er tilbagelagt kan også være nyttigt, derved at det hjælper en til at se vejen fremefter tydeligere, end det ellers ville være tilfældet.

Den kunstige sædooverføring begyndte her i landet i 1936. Man byggede i starten på erfaringer fra Rusland, Sverige og England. I disse lande var det ikke-dyrlæger, der havde arbejdet med spørgsmålet, men her i landet blev arbejdet fra starten lagt i dyrlægenes hænder, hvilket har sin forklaring i, at det var veterinærprofessoreren Eduard Sørensen som kvægavlsforeningerne fra starten støttede sig til i tekniske spørgsmål.

Med den hurtigt stigende udbre-

delse af den nye avlsmetode fik her i landet, blev der hurtigt mangel på veterinær arbejdskraft, hvorfor kvægavlsforeningerne begyndte at se sig om efter anden arbejdskraft. Man indledte forhandlinger med veterinærerne for at formå disse til at uddanne landbrugskandidater i inseminering men uden resultat.

Da kvægavlsforeningerne ikke magtede at overvinde vanskelighederne ved egen hjælp, henvendte de sig til landboforeningerne, der anmodede landbrugsministeriet om at foranledige, at der på landbohøjskolen blev afholdt kursus i inseminering for landbrugskandidater.

I den anledning bad landbrugsministeriet de tre veterinærorganisationer: Veterinærdirektoratet, Det veterinære Sundhedsråd og Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskolens veterinærafdeling om udtalelser vedrørende sagen. De tre svar sagde det samme omend med lidt forskellig ordvalg,

nemlig at inseminering var veterinært arbejde og det skulle det vedblive at være.

I argumenteringen fremhævede veterinærorganisationerne stærkt, at ufrugtbarhed var en uhyre kompliceret foreteelse, der kunne skyldes mange forskellige årsager, som anføres. At de lagde hovederne stærkt i blød for at finde sådanne, kan måske bedst ses deraf, at der i Veterinærdirektoratets udtalelse meddeles: »At i nogle tilfælde skyldes ufrugtbarhed nervøs eller psykisk påvirkning....«. Videre nævnes en række behandlinger, der kan komme på tale, og Veterinærdirektoratet fastslår, at disse behandlinger kræver dyrlægeuddannelse, hvorpå det tilføjes: »I modsat fald må forholdet betragtes som kvaksalveri, og staten kan selvfølgelig ikke oprette kursus til uddannelse af kvaksalvere«. Dette par citater er sikkert nok til at vise, at veterinærernes udtalelser var klare, og udtalelserne tyder også stærkt på, at veterinærerne har følt sig sikre på, at de kunne forhindre uddannelsen af ikke-dyrlæger til inseminering.

Landboforeningerne lod sig imidlertid ikke nøjes med dette svar fra veterinærorganisationerne. Landbrugsministeriet måtte derfor indkalde til forhandling mellem landbrugsorganisationerne og veterinærorganisationerne i sommeren 1944. Ved denne lejlighed var det Hauch, der førte ordet for landbrugsorganisationerne, og det er så afgjort Hauch's fortjeneste, at spørgsmålet blev ført frem til et

hurtigt resultat. Den atmosfære forhandlingerne blev ført i kan belyses ved et par enkelte episoder. I argumenteringen imod, at ikke-dyrlæger blev uddannet til inseminering, blev det fra veterinær side fremført, at det var uhyre vigtigt, at der blev udtaget slim fra koens skede, så man på grundlag af denne slimprøve kunne afgøre, om koen burde insemineres eller ej, og en vurdering af slimprøven kunne ikke foretages af en ikke-dyrlæge. Hertil svarede Hauch, at danske bønder i hundrede af år havde været i stand til at afgøre, hvornår de skulle lade deres køer løbe, og det mente han også de ville være i stand til i fremtiden, uden først at skulle spørge en dyrlæge. Til veterinærernes fremhævelse af de store vanskeligheder, der ville være forbundet med uddannelsen af landbrugskandidater til inseminering svarede Hauch, at landbruget kun ønskede at vide om veterinærerne medvirker ved uddannelsen eller ej, hvorledes det så skulle ordnes skulle landbruget tage stilling til. Veterinærerne svarede, at under de forhold ville de ikke tage medansvar med uddannelsen.

Umiddelbart efter dette møde blev der afholdt et nyt møde i en snævrere kreds for at træffe de nødvendige dispositioner til en hurtig etablering af et insemineringskursus. Man var ikke stolt over situationen indenfor kvægavlsforeningernes ledelse. Navnlig var man stærkt bekymrede over vanskelighederne med at skaffe lærer-

kræfter. Det blev fra en af mødedeltagerne udtalt, at det sikkert ikke kunne nytte, at henvende sig til en veterinær om at medvirke ved undervisningen. Herom var alle enige, men Hauch sagde i denne forbindelse, at de skulle spørges enkeltvis, så de kunne få lejlighed til at sige nej een gang til. Og de sagde nej igen. Her gled Hauch ud af billedet, og den veterinære indflydelse i kvægavlsforeningerne blev atter en faktor, man måtte regne med, hvilket jeg har haft lejlighed til at erfare.

Det første kursus blev afholdt på Tune Landboskole i efteråret 1944 og det kom selvfølgelig til at bære improvisationens præg. Navnlig var betingelserne for insemineringsøvelser meget dårlige. En enkelt gang var eleverne til øvelse på Københavns Kvægtorv, hvilket resulterede i anmeldelse for dyrplageri, men her skal det siges til professor Folmer Niensens ros, at han på forespørgsel fra politidyr-lægen svarede, at organerne fra øvelseskøerne ikke var mere læderede, end det man måtte regne med, når øvelserne gjaldt nybegyndere. Sagen blev derfor henlagt.

Det første hold, der gik ud fra Tune havde strenge pålæg om ikke at beskæftige sig med drægtighedsundersøgelse eller ufrugtbarhedsbehandling, idet kvægavlsforeningerne stadig håbede, at dyrlægerne ville udføre dette arbejde også på dyr, der var insemineret af en ikke-dyrlæge. Dyrlægerne indtog imidlertid det stand-

punkt, at de ikke ville røre ved en ko, der var insemineret af en ikke dyrlæge. I starten gik dyrlægeforeningen enddog så vidt, at de ikke ville tillade deres medlemmer, at inseminere med sæd, der var opsamlet af en ikke-dyrlæge.

Det første hold inseminører klarede sig forbavsende godt, på trods af de vanskelige forhold. Disse folk tog det store stød af, og de folk der var gået ind for sagen, en tiltrængt tillid til, at det var den rigtige vej man var slået ind på. Da dyrlægerne fortsat nægtede at udføre drægtighedsundersøgelser og ufrugtbarhedsbehandlinger på dyr insemineret af inseminører, fik det andet hold pålæg om at de skulle foretage drægtighedsundersøgelser i det omfang foreningerne og besætningsejerne ønskede det. For det tredje holds vedkommende blev ufrugtbarhedsbehandlinger inddraget under inseminørernes arbejdsområde.

Dyrlægernes modstand mod inseminørerne kom også undertiden til udtryk i beskyldninger mod inseminørerne for beskadigelse af køer under arbejdet. Dette kan illustreres i et tilfælde, der findes omtalt i det veterinære sundhedsråds beretning for året 1949. Her stiller sagføreren følgende spørgsmål: »Mener rådet, at der efter det fremkomne foreligger bevis for, at kvægavlsassistent ved sin jodbehandling af koen har perforeret bøvæggen«. Hertil svarer det veterinære sundheds råd: »Ja«.

Det andet spørgsmål til Sundheds-

Inseminør anno 1944 med gasdreven bil

rådet lyder: »Kan det ske for en dyrlæge, at han ved børbehandling kan komme til at lædere børslimhinden, uden at man derfor kan karakterisere hans behandling for uforsvarlig?«. Sundhedsrådets svar: »Det kan ske for en dyrlæge, at han ved børbehandling af en ko kan komme til at lædere børslimhinden overfladisk, uden at dette

medfører patologisk anatomisk forandringer, men der er stor forskel på dette og en dybtgående læsion eller eventuel perforation med påfølgende hensynsløse indsprøjtning af jodopløsning, hvorefter der udvikler sig sådanne alvorlige forandringer som de i sagen beskrevet.«